

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

Bardesanes de eodem Cap. viij

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

etiam malignam Chaldeorum astrologiam, quam ueluti disciplinā aliquam profitentur nō nihil afferre.

Bardesanes de eodem. CAPVT VIII.

Dicamus igitur nō mea, sed ea quæ Bardesanes uir genere quidem Syrus, doctrina uero cælestium corporum omnium Chaldeorum excellentissimus in dialogo, quem sciscitantibus amicis composuisse ait hoc modo scribit. Natura homo nascitur inquit, alitur, crescit, comedit, bibit, dormit, senescit, moritur, quæ omnia sibi cum cæteris animalibus cōmunia sunt. Sed bruta quidem cum animalia sint, coniunctione procreata, natura omnino feruntur. Leo carnes est, salutis suæ propugnat si quis iniuriam infert. Oues scœnum ædunt, carnes non tãgunt, nec ab iniuria se defendunt. Scorpio aggerem comedit, & pestifero nō iniuriantes stimulo petit. Formica natura duce hyemem suspicatur, idcirco summis laboribus futura sibi alimenta in æstate recōdit. A pes mel operatur, & melle nutriuntur. Plura mirabilia atq; possem narrare, sed hæc sufficere arbitror ad intelligendum natura ferri expertia rationis animalia, & secundum eam iucunde uiuere. Soli autem homines cum & natura ducantur, ut dictum est, mentem etiam & orationem quæ a mente profertur, quasi præcipuum quoddam donum possident, quo non natura feruntur. Non enim unus cibus omnibus est, sed alij sicut leones nutriuntur, alij sicut oues. Non est unus uniuersis uestitus, nō mos, non lex, non unus uiuendi modus, nō simplex rerum cupiditas, singuli enim hominum propria uoluntate uitam sibi eligunt, nec uicinos, nisi quantum uolunt imitantur. Libertas enim hominis seruituti subiecta nō est. Nam etiam si sponte seruiat, libertatis suæ id quoq; est, ut possit cum uelit seruire. Multi hominum, ac maxime Alaneorum gentis quasi atroces bestie carnibus aluntur, panem non comedunt, non quia non habent, sed quia nolunt. Nonnulli carnes omnino fastidiunt, alij pisces solummodo ædunt, nonnulli etiam si famæ morerent, pisces nō essent, alij aquā, alij uinum, alij ceruisiam bibunt. A deo multiplex atq; diuersa cibi & potus in hominibus est differentia, ut in oleribus quoq; comedendis cōuenire nō uideant. Sunt etiã qui ueluti scorpiones aut aspides non læsi iniuriant, & qui nō iniuriant quidē, sed læsi ppulsant iniuriam

nam, nonnulli tanquam lupi rapiunt, & sicut catæ furant, alij tanquam oues sic omnia ferunt, ut etiam iniuria uexati perpetuant. Vnde alios iustos, alios iniustos appellamus. His rebus apertum est, non natura in hominibus hominem ferri, una enim in omnibus natura est, hæc uero diuersa, sed in quibusdam natura, in quibusdam uoluntate. Quare in his laudem uel uituperationem merent, in illis autem iure inculpabilis est. Post pauca deinde subiicit diuersas hominibus leges scriptas, & non scriptas in diuersis regionibus latas esse, e quibus inquit narrabo quanto melius possim. Apud Seras lex est, nec occidere, nec fornicari, nec adorare simulachra, unde in illa regione nullum templum conspicitur, nulla mulier meretrix, nulla adultera nemo fur, nemo homicida, nec uoluntate alieni ius illorum ardentissima stella Martis in medio caeli constituta ad eadem hominis coegit, nec Venus Marti coniuncta, ut alienam quispiam sollicitaret uxorem potuit efficere. At qui singulis etiam apud eos diebus, in medium caeli Martem peruenire necesse est, & in tanta regione singulis horis nasci homines negandum. Apud Indos autem & Baetros multa millia hominum sunt, qui Brachmanes appellantur. Hi tam traditione patrum quam legibus nec simulachra colunt, nec animatum aliquid comedunt, uinum aut ceruisiam nunquam bibunt, ab omni demum malignitate absunt soli deo attendentes. At pro cæteri omnes Indi in eadem ipsa regione adulterijs, cæde, temulentia, simulachrorum cultu inuoluunt, inueniuntque ibi nonnulli, imo uero gens quaedam Indorum est in eodem climate habitans, qui homines uenantes atque sacrificantes deuorant, nec ulli planetarum, quos felices ac bonos appellant, a cæde ac sceleribus istis prohibent, nec maligni Brachmanas pellere ad malefaciendum potuerunt. Apud Persas lex erat, filias, sorores, matres quoque ipsas in matrimonium ducere, nec in Perside solum, uerum etiam quicumque Persarum ad alia climata orbis e patria exiuerunt, nephanda hæc diligenter matrimonia celebrant, quos aliae gentes hoc scelus abominatae Maguffeos appellant. Suntque usque ad hodiernum diem in media Aegypto, Phrygia, Gallatiaeque plurimi Maguffæi successione patrum, eisdem sceleribus contaminati. Nec dicere possumus in terminis, & domo Saturni cum Saturno ipso in natiuitatibus omnium Marte aspiciente Venere fuisse. Apud Getulos lex ista a mulieribus

ribus agros coli, aedes aedificari, huiusmodiq; caetera opera fieri, & ad haec ut quibuscunq; uelint, conueniant, nec a maritis accusant, nec adulterae appellant, cum passim omnibus misceant, ac praecipue aduenis. Aspernant quoq; apud eos foeminae uniuersos odores, nec tintis uestibus induuntur, & nudis omnes pedibus degunt, cum uiri apud eos ecotra & uestibus & odoribus & coloribus uarijs gaudeant, nec id mollicie faciunt, Fortes em & bellicosissimi praeter caeteras gentes sunt, nec omnes apud eos natae foeminae in Capricorno, aut Aquario male affectam Venerem habuerunt, nec uiri omnes in Ariete una cum Marte constituta Venere nati sunt, quod fortes simul & delicatos efficere uiros Chaldaeorum nugae conclamant. Mulieres in Bactris praestanti ornatu atq; unguentis utuntur, & ab ancillis & seruis multo magis quam earum mariti cultae singulari quadam pompa equitantes exeunt auro atq; lapidibus phaleris equorum ornatis, nec caste uiuunt, sed tam seruis quam conuenis permiscunt, nec a uiris accusantur, quippe cum eorum dominari uideant. Nec Bactrianarum omnium natiuitas, Venerem cum Ioue ac Marte in medio caeli & terminis Veneris habuit. Apud Arabes adulterum omnes interimunt, & suspectum solummodo puniunt. In Parthia uero atq; Armenia interdum a iudicibus iudices, interdum occisi a cognatis homicidae necant. Qui autem uxorem aut filium aut filiam, aut caelibem fratrem aut inuolutam sororem interfecerit, nec accusatur quidem, lege namque ita sanctum est, cum apud Graecos & Rhomanos uideamus maiori supplicio parricidia expiari. In Atrijs qui aliquid uel minimum furatus est, lapidibus obruitur. In Bactris qui pauca furat, sputis dedecoratur. Romanorum legibus uulneribus caditur. Ab Euphrate fluuius usque ad orientalem oceanum, cui caedes uel furtum obijcitur, non magno moerore torquetur. Qui uero pudorem masculi eripuit, si res in lucem uenerit, magnitudine ignominiae seipsum interficere cogitur. Graecorum etiam sapientes, speciosos sequi pueros non uerentur. In eadem orientis plaga parentes atque cognati si cognouerint filios aut agnatos turpitudini se subiecisse, & interficiunt, & sepulturae tradere non dignantur. Apud Gallos autem pueri publice nubunt, nulloque dedecore propter legem notantur. Nec est profecto possibile omnes, qui apud Gallos produnt

florem

florem ætatis Venerem & Mercurium in domo Saturni & Martis terminos occidentes habere. Multi apud Britannos unam uxorem habent, apud Parthos contra multæ foeminae unum maritum, casteq; omnes uiuunt, legibus obtemperantes. Amazones uiros non habent, sed tempore ueris fines suos egredientes cum uicinis conueniunt. Vnde oēs naturali lege eodē tēpore pariūt, masculisq; interfectis solas foeminas alunt, bellicosæq; omnes similiter sunt, magnam exercitationis bellicæ curam gerentes. Mercurius in domo sua cum Venere a Chaldæis efficere dicunt homines numularios, & q; fingere atq; pingere sciunt. In domo ꝑo Veneris unguentarios, uocem exercentes, histriones actoresq; fabularum. At apud Saracenos & Mauros, in superiore quoq; Libya & exteriori Germania, & apud Sarmatas, & Scythas cæterasq; gētes, quæ septentrionales ponti partes habitant, in Alania quoq; atq; in Albania, Othene, Saunia atq; Aurea, nullus numularius, nullus pictor, nō architectus, nō geometra, nemo exercēs uocem, nemo fabularum actor inuenit, sed inanis omnino in tot tantisq; orbis terrarum partibus Mercurij atq; Veneris huiusmodi cōiunctio inuenitur. Omnes Medicæ non parua alunt cura, quibus morientes homines adhuc spirantes proiciunt, neq; omnes in natiuitate diurna Lunam cum Marte sub terra in cancro habuerunt. Indi mortuos cremant, quibus cum sponte uxores coneremantur, nec omnes quæ sponte rogum mariti ascendunt, mulieres natiuitate nocturna, Solem cum Marte in termino Martis in Leone habuerunt. Plurimi Germanorum laqueo gulam frangunt, nec est possibile omnes, qui ita se suspēdunt, interceptam a Saturno atq; Marte Lunam habuisse. Quid plura: singulis horis apud omnes gentes homines nascuntur, Vbiq; autem leges atq; mores propter liberā hominis potestatem p̄ualere uidemus, nec natiuitas aliq; nolentes Seras ad homicidium cōpellit, aut Brachmanas ad esum carniū, nec Persæ a sceleratis nuptijs remouent, nec Indi a rogo, nec Medici canibus, nec Parthi ne multas ducant uxores, nec a castitate Mesopotamienfes foeminae, nec Græcia gymnasijs, ubi nudis corporibus exercent, nec Rhomani ab imperando, nec Galli ne muliebricia patiantur, nec gentes omnes, quas Barbaras appellamus, masculinam cognitionē approbandam ducunt. Singulæ namq; gentes, ut uolunt,

& qñ

& quando uolunt libertate sua utuntur, legibus moribusq; obedi-
 entes. Naturam quoq; ipsam, quæ corpus homini tribuit sequentes
 interdum sponte, sepius etiã coacti, suntq; ubiq; diuites atq; pau-
 peres, principes & subditi, sani & ægroti, nemoq; ipsorũ necessaria
 natiuitatis sorte hæc cõsecutus est. Hæc o Bardesane, quis satis nos
 mouent, astrologi tamen terræ orbem in septem climata partiunt,
 & alius in alio climate planetarũ dominari dicitur, diuersasq; leges
 hominum a principibus positas, quos nõ aliena a legibus quas tulerunt,
 loca stellarum habuisse nõ est impossibile. Non est o Philippe
 uera inquam hæc ratio. Nam & si terrarum orbis septẽ partibus di-
 uidatur, in singulis tamen partibus multas, nec. vii. solummodo. vii.
 planetarum instar, nec. xij. ad. xij. numerum signorũ. nec facierũ nu-
 mero. xxx. &. vi. sed innumerabiles legum differẽtias inueniemus.
 Repetere igitur debetis uobiscum crebro quæ dixi. In uno em In-
 dorum climate atq; regione sunt, qui a carnibus omnino abstinent,
 & qui uel humanas carnes deuorant. Et Maguslei nõ in Perside so-
 lum, sed ubicunq; habitant, filiabus matrimonij me iure cõnectun-
 tur, multaq; Barbaræ gentes, aliæ meridiem, aliæ occasum, aliæ or-
 tum, aliæ septentrionales partes, diuersas & regiones & climata ha-
 bitates, nulla mercuriali scientia participant. Quot sapientes puta-
 tis malas leges sanxisse: quot leges necessitate solutas: quot uictores
 leges uictis dedisse: nec tamẽ Stellarũ aliqua proprium clima muta-
 uit. Nostra memoria in Arabia Romani uincentes irruerũt, & Bar-
 barorum expulsis legibus suas seruari iusserunt. Sed exponam uo-
 bis, quod oēs facile ad hanc ueritatẽ adducere potest. Omnes Iudei
 mosaica lege in octaua die pueros circũcidunt, nec alicuius Stelle ui-
 cogunt, nec regionis tẽpore impellunt, nec alienis moribus, ut ali-
 ter faciant, inducunt. Nã siue apud Syros siue apud Galatas, siue in
 Italia, siue in Græcia, siue in Parthia, ubicunq; sint, legẽ suã seruant,
 quod necessitate natiuitatis fieri nullo pacto potest. Nõ em possibi-
 le est eandẽ habere natiuitatẽ oēs Iudeos. Præterea una semp. vii. di-
 erum ubicunq; fuerint, ab omni opere cessant, nec iter agũt, nec igne
 utuntur, nec genethliaca qdam ratio coerces Iudæum ædificare uel
 diruere domum, uendere aut emere illo die, atqui multi eorum eo
 die nascunt, multi ægrotant aut sanantur, multi deniq; eo die mo-
 riunt.

riuntur: Hæc enim liberi arbitrij non sunt. In Syria & Osroene sunt etiam Galli, & Phrygia matris deorum multi abscindebant, deinde rex Abagarus omnium quoque manus, qui id agebat, abscindi iussit, nec quisquam postea in Osroene uirilia sibi amputauit. Quid autem dicemus de christianorum secta, qui in omni parte orbis, imo uero in omni ciuitate inueniuntur: nec multas Parthi christiani ducunt uxores, nec canibus mortuos obijciunt Medi, nec Persæ filias ducunt, nec Bactriani & Galli matrimonia corrumpunt, nec Aegyptij Apin, aut canem, aut hircum, aut Felem colunt, sed ubicunque sunt, alienis legibus & moribus uiuere, nec cogi possunt, nec genethliaca ratione, aut sua, aut principis alicuius impellunt unquam, ut quæ nephada magister eorum duxit, facienda putent, sed paupertatem, labores, ignominiam, cruciatus intolerabiles sufferunt. Nam quæ admodum libertas nostra cogi non potest, sic corpus nostrum non facile potest pericula effugere. Et certe si omnia potestatis essent nostræ, nos essemus uniuersa, sin vero nihil possemus, aliorum essemus organa, nihil nostra uoluntate producentes. Deo autem uolente, nihil impediri potest, illius enim potestati cuncta subijciuntur, qui unicuique naturæ proprium aliquid largitus est. Homini autem illud dedit eximium, ut libertate uoluntatis atque iudicij uteretur. Hæc Syrus ille.

De eodem per auctoritatem scripturæ ab Origene.

CAPVT IX.

Verum quoniam ab exterioribus multa iam ad hæc rem colligimus, non erit ab re non nihil a sacris afferre literis, ut undique fallitate obruta, ueritas facilius emergat. Sed quoniam nudas intelligere sacras uoces perfectorum est, ab excellentiarum interprete expositionem petamus. Audisti quippe quantus fuit ille Origenes, quem non negauerim, laboribus suis persuasus, ineffabili æternæ gloriæ uti gaudio, quem exteriores etiam propter mirabilem in omni genere rerum doctrinam, minime ignorat. Audi ergo quid de proposita questione sentit, & quomodo totam hæc rem in commentarijs super Genesim complexus est. Valde nec necessarium est inquit diligentius exponere in signa facta esse luminaria, Solem scilicet atque Lunam & reliquas stellas. Non enim solum gentiles Stellarum coniunctione atque aspectu, qui in terris sunt, necessario accidere credunt,

*Z. Anno m. d.
origen. q. 1. 1. 1.
roclis*